

Boerderij van hoop in Achel

Van oorsprong Braziliaans leefproject voor ex-verslaafden neemt intrek in Achelse abdij

- ▶ Strikt regime van gebed, arbeid en gemeenschapsleven
- ▶ Monniken trekken zich terug in afzonderlijk deel
- ▶ Cafetaria en brouwerij blijven bestaan

Erik DE SMET

Aan herbestemmingen in de Kerk zijn we intussen wel gewend, maar voor het eerst is het de beurt aan een trappistenabdij met naam en faam. De Sint-Benedictusabdij in Achel, ook gekend als de Achelse Kluis, wordt binnen afzienbare tijd een *Fazenda da Esperança*, een 'boerderij van de hoop' naar Braziliaans model, een plek waar ex-verslaafden en personen met psychische problemen gezamenlijk hun bestaan weer op de rails te zetten, door een tijdlang te leven als een soort kloostergemeenschap.

Samen met mgr. Mario Sivieri, de bisschop van Propria in Brazilië, een zusterbisdom van Hasselt, met de bisschop van Hasselt, mgr. Patrick Hoogmartens, en met enkele diocesane medewerkers bezoeken we de Achelse Kluis.

Het klooster aan de rand van de heide, pal op de Belgisch-Nederlandse grens, is niet langer een zelfstandige abdij. Tegenwoordig ressorteert het onder de abdij van Westmalle in de Antwerpse Kempen. Op de deuren van de cellen prijken de namen van heel wat broeders. Tot aan het begin van deze eeuw leefde, werkte en bad hier dan ook een volwaardige trappistengemeenschap,

maar na de dood van meerdere broeders in een korte tijdspanne blijven er welgeteld twee bewoners over. Dagjestoeristen zijn er daarentegen nog volop, maar die bezoeken nooit de ooit voor 140 monniken opgetrokken refector en kapittelzaal. Hoe indrukwekkend die architectuur ook mag zijn, het geheel ademt de sfeer van een boerderij.

Mgr. Hoogmartens is opgetogen over het nieuwe perspectief voor de abdij van Achel. Hij bezocht zelf al drie vestigingen van *Fazenda da Esperança* in Brazilië. „Het initiatief groeide uit een combinatie van de spiritualiteit van de Focolarebeweging en de spiritualiteit van de franciscanen”, legt hij uit. „In Brazilië hoorde ik indrukwekkende verhalen van jonge mensen, die na een leven van alcohol of drugs hun bestaan opnieuw in handen kregen na een verblijf van een jaar in zo'n boerderij, en die nu op hun beurt lotgenoten helpen. In Duitsland zijn er inmiddels ook *Fazendas*, maar nog niet in de Benelux.”

„Het belangrijkste geneesmiddel in een Fazenda: Gods liefde”

Mgr. Sivieri draagt *Fazenda da Esperança* een warm hart toe en wil na zijn emeritaat zelf zijn intrek nemen in een dergelijke gemeenschap, die doorgaans een twintigtal jongeren en begeleiders telt. „Het belangrijkste geneesmiddel in een *Fazenda* is Gods liefde”, vertelt hij. „Voor vele verslaafden is het evangelie de laatste reddingsboei, met dank aan het gemeenschapsleven. Er geldt een strikte discipline van ont-

houding – drugs, alcohol en zelfs nicotine zijn taboe – maar er is evenzeer een deugddoende dagindeling met gebed, evangelielezing en tot zes uur handenarbeid. Gelovig hoeft je niet te zijn om je aan te melden, wel voldoende gemotiveerd om in gemeenschap te werken aan jezelf. Van die jonge mensen leerde ik zelf veel over het evangelie.”

Een *Fazenda* zou in Achel kunnen uitgroeien tot een volwaardige boerderij. Stallen, schuren en akkers – zowaar zelfs binnen de kloostermuren – zijn er alvast. Voor de broeders is het een geschenk uit de hemel. „Wij zijn vooral gelukkig dat er in deze 'uithof' een biddende gemeenschap neerstrijkt”, zegt broeder Nathanael Koninkx, abt van de trappisten in Westmalle, die vaak in Achel verblijft. „Honderd zestig jaar lang kreeg God in Achel een plaats en dat zal zo blijven, ook al was dit van alle mogelijke opties financieel niet de meest aantrekkelijke. Het klooster blijft onze eigendom en we zullen verhuren aan de *Fazenda*. Heel wat ruimten, daarbij ook de vroegere cellen, kunnen zonder aanpassingen in gebruik worden genomen. De cafetaria en de brouwerij blijven bestaan, onder toezicht van de monniken van Westmalle. De laatste twee broeders zullen zolang mogelijk hier blijven wonen. Voor hen richten we in het complex een klein klooster in. Hoe groot de slaagkansen van het nieuwe project zijn? Geloven is altijd niet zeker weten, maar ik heb er alvast vertrouwen op dat Gods zegen op de *Fazenda* zal rusten.”

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be

De Achelse Kluis, met in het midden de abdijkerk en rechts het kloostergebouw. © Mine Dalemans

STANDPUNT

Luk VANMAERCKE

Kerkgebouwen

„ Er gaat geen dag voorbij of we lezen in de regionale bladzijden van de kranten berichten over wijzigingen in het parochielandschap. Parochies gaan samenwerken in grotere verbanden. Almaar meer kerkgebouwen zijn niet langer een plek waar mensen elke zondag naar de mis kunnen gaan. Er wordt nagedacht over herbestemmingen voor gebouwen waarin generaties lang mensen werden gedoopt en gevormd, waar koppels elkaar hun jawoord gaven, waar we afscheid namen van dierbare overledenen. Precies door die emotionele band is het pijnlijk afscheid te nemen van dat oude, vertrouwde kerklandschap. Gelukkig groeien er nieuwe gemeenschappen. Het is een weg die we met z'n allen moeten afleggen.

De vraag blijft natuurlijk wat we met al die kerkgebouwen moeten aanvangen. Van de negentiende eeuw tot diep in de twintigste kon de kerkelijke luxe in Vlaanderen niet op, waardoor werkelijk elk gehucht zijn eigen kerkgebouw heeft. Er zijn momenteel meer dan 1.700 parochiekerken in Vlaanderen. Voor heel wat kerken wordt nu nagedacht over alternatieve bestemmingen. Een kerk herbestemmen is evenwel makkelijker gezegd dan gedaan. De specifieke vorm van het gebouw – groot en monumentaal – is volstrekt niet aangepast aan andere behoeften, zoals woon- of werkruimte, scholen of zorginstellingen. Vaak is het lastiger en duurder om een kerk om te bouwen dan om ineens een nieuw gebouw neer te poten.

Afbreken dan maar? Dat is meestal geen optie. Veel kerken zijn beschermde monumenten. Nog meer kerken zijn visuele ankerpunten. Het is vaak ondenkbaar om brutaal een gat te slaan in een typerend dorps- of stadsgedicht. Bovendien bestaat er een grote gehechtheid aan kerkgebouwen, ook bij mensen die niet naar de mis gaan.

Wat moet er dan gebeuren? Er bestaat geen algemene toverformule. Geval per geval is het zoeken naar de beste oplossing. Veel kerken worden uiteraard gewoon behouden voor de eredienst. Dat kunnen wekelijks vieringen zijn of occasionele. In sommige gevallen wordt de liturgische ruimte wat kleiner gemaakt en gecombineerd met andere activiteiten. Dat heet dan nevenbestemming, een oplossing die vaak leidt tot algemene tevredenheid.

Wat als dat geen optie is? De volledige herbestemming van (ontwilde) kerken is tot nu toe geen succesverhaal, zeker niet in het geval van voormalige parochiekerken. Zoals gezegd, kerkgebouwen kneed je niet zo makkelijk om tot iets anders, zoals blijkt uit ons artikel naar aanleiding van Open Monumentendag (zie bladzijde 8).

Wellicht moeten we creatiever zijn. In steden kunnen we nadenken over meervoudig gebruik van kerken, door verschillende christelijke gemeenschappen. De plaatselijke katholieke gemeenschap kan dan haar gebouw delen met buitenlandse katholieken, die in een andere taal vieren, of met orthodoxen of protestanten. Zo behoudt de kerk haar functie en leren we elkaar wat beter kennen.

In het artikel hiernaast ontdekt u een mooi voorbeeld van herbestemming, zij het in dit geval van een abdij. De Achelse Kluis, bekend van het plaatselijke trappistenbier, zal de nieuwe thuis worden van een Braziliaanse religieuze groep die er verslaafden een nieuwe toekomst wil geven. Dat is een herbestemming met respect voor de ziel van een gebouw. Het is een verhaal van hoop. En voor wie zich zorgen maakt, het bier blijft ook gewoon bestaan.

Dat soort herbestemming zal niet altijd en overal mogelijk zijn, zeker niet voor parochiekerken. De zoektocht naar een nieuw evenwicht in ons kerkelijke landschap is nog lang en lastig. Heel wat ideeën en plannen zullen na het nodige teken- en rekenwerk in de vuilnisbak eindigen. En mogelijk zal finaal blijken dat een kerk gewoon laten staan en onderhouden vaak de meest haalbare en betaalbare oplossing is.„

Reageren op dit artikel? Dat kan op lezersbrieven@kerknet.be